

กองระบาดวิทยา สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

รายงาน การเฝ้าระวังโรคประจำสัปดาห์

WEEKLY EPIDEMIOLOGICAL SURVEILLANCE REPORT

สาระสำคัญในฉบับ

Highlight

รายงานเบื้องต้นการสอบสวนโรคอาหารเป็นพิษในนักศึกษาวิชาทหาร

ที่โรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย จังหวัดขอนแก่น ตุลาคม 2534

38

เกิดการระบาดของอาหารเป็นพิษในนักศึกษาวิชาทหาร โรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย จังหวัดขอนแก่น เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2534 โดยมีผู้ป่วยทั้งหมด 462 คน คิดเป็นอัตราป่วย 54.9% อาการที่พบคือ อาการถ่ายเป็นน้ำ 98.6% อาเจียน 56.6% ปวดท้อง 41.6% คลื่นไส้ 36.6% ไม่มีผู้ป่วยเสียชีวิต จากผลการเพาะเชื้อพบ *Vibrio parahaemolyticus* 26 ราย (มี 1 ราย พบเชื้อ *Staph aureus* ร่วมด้วย)

การสำรวจความชุกของการติดเชื้อเอดส์ในกลุ่มที่มาขอตรวจโรค

จากสถานกามโรคพระปิ่นเกล้า

ระหว่างวันที่ 1 พฤศจิกายน 2532 ถึง 30 พฤศจิกายน 2533

46

ในการสำรวจความชุกของการติดเชื้อไวรัสเอดส์จากกลุ่มที่มาขอรับการรักษา จากสถานกามโรคพระปิ่นเกล้า พบว่าเมื่อเปรียบเทียบอัตราการติดเชื้อไวรัสเอดส์ในกลุ่มผู้ป่วยกามโรคต่างๆ นั้น อัตราการติดเชื้อไวรัสเอดส์ในผู้ป่วยซิฟิลิสสูงกว่ากลุ่มอื่นๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (5.49% VS 1.5%, $P < 0.01$)

การศึกษาเปรียบเทียบผลบวกของปฏิกิริยาทางน้ำเหลืองต่อไวรัสเอดส์

ในพลทหารกองประจำการกองทัพเรือ ที่ป่วยและไม่ป่วยด้วยโรคซิฟิลิส

47

จากการศึกษาเปรียบเทียบผลของปฏิกิริยาทางน้ำเหลืองต่อไวรัสเอดส์ ในพลทหารกองประจำการกองทัพเรือที่ป่วย และไม่ป่วยด้วยโรคซิฟิลิส โดยการเจาะโลหิตนั้น พบว่ากลุ่มผู้ติดเชื้อซิฟิลิสมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศและพฤติกรรมการดื่มสุราเป็นประจำ สูงกว่ากลุ่มผู้ไม่ติดเชื้อซิฟิลิสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (38.89% VS 6.38%, $P < 0.01$ และ 32.35% VS 13.64%, $P < 0.05$ ตามลำดับ)

รายงานเบื้องต้นการสอบสวนโรคอาหารเป็นพิษในนักศึกษาวิชาทหาร
ที่โรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย จังหวัดขอนแก่น
ตุลาคม 2534

ตามข่าวในโทรทัศน์ภาคค่ำ ของวันที่ 20 ตุลาคม 2534 และข่าวในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ และเดลินิวส์ ฉบับเช้าวันที่ 21 ตุลาคม 2534 รายงานว่า เกิดโรคอาหารเป็นพิษ ที่ศูนย์ฝึกแก่นนครวิทยาลัย จังหวัดขอนแก่น เจ้าหน้าที่ระบาดวิทยา สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น, ฝ่ายแผนงานและเฝ้าระวังโรค สำนักงานควบคุมโรคติดต่อเขต 6, กองอนามัยและสิ่งแวดล้อม เทศบาลเมืองขอนแก่น และศูนย์อนามัยสิ่งแวดล้อม ได้ออกทำการสอบสวนตั้งแต่วันที่ 21 ตุลาคม 2534 พร้อมกันนี้ แพทย์ในโครงการศึกษาและฝึกอบรมในสาขาระบาดวิทยา พร้อมด้วยนักวิชาการ ฝ่ายสอบสวนโรค ได้ออกทำการสอบสวนโรค ระหว่างวันที่ 23-25 ตุลาคม 2534 เพื่อหาสาเหตุของการระบาดของโรค

ผลการสอบสวนโรค

การฝึกอบรมนักศึกษาวิชาทหาร 3 ชั้นปี (ปี 1, 2 และ 3) ที่ศูนย์ฝึกแก่นนครวิทยาลัย อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ระหว่างวันที่ 15-29 ตุลาคม 2534 มีนักศึกษาที่เข้ารับการฝึกอบรมทั้งหมด 841 คน เป็นชาย 702 คน หญิง 139 คน

พบว่าการระบาดของอาหารเป็นพิษเกิดขึ้น ผู้ป่วยรายแรกมีอาการในช่วง 14.00-15.00 น. วันที่ 20 ตุลาคม 2534 และต่อมาผู้ป่วยเกิดขึ้นเรื่อยๆ จนถึงเวลา 12.00 น. วันที่ 21 ตุลาคม 2534 มีผู้ป่วยรวมทั้งหมด 462 คน คิดเป็นอัตราป่วย 55.7% โดยมีสัดส่วนผู้ป่วยเพศชาย เท่ากับ 70.6% (326/462) เพศหญิง เท่ากับ 29.4% (136/462) อาการที่พบคืออาการถ่ายเป็นน้ำ 98.6% อาเจียน 56.6% ปวดท้อง 41.6% คลื่นไส้ 36.6% ไม่มีผู้ป่วยเสียชีวิต ผู้ป่วยจำนวน 236 คน เข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลขอนแก่น ซึ่งทางโรงพยาบาลรับไว้รักษาจำนวน 29 คน โรงพยาบาลศรีนครินทร์ รับผู้ป่วย จำนวน 146 คน โดยรักษาแบบผู้ป่วยนอกทั้งหมด และผู้ป่วย 80 คนที่เหลือได้รับการรักษาที่หน่วยพยาบาล ในศูนย์ฝึกแก่นนครวิทยาลัย ระยะเวลาที่ป่วยนาน 1-4 วัน เฉลี่ย 1.83 วัน

ผลการเพาะเชื้อจากอุจจาระของผู้ที่ admit ในโรงพยาบาลขอนแก่นจำนวน 29 ราย พบเชื้อ *Vibrio parahaemolyticus* จำนวน 26 ราย (89.7%) และมี 1 ราย ที่พบเชื้อ *Staph aureus* ร่วมด้วย

จาก Epidemic curve (รูปที่ 1) ลักษณะการระบาดเป็นแบบ common source ผลการวิเคราะห์ข้อมูลอาหารที่น่าจะเป็นสาเหตุมากที่สุดคือ อาหารมื้อกลางวัน ของวันที่ 20 ตุลาคม 2534 ซึ่งมีอาหาร 2 ชนิด ได้แก่ ปั่นปลาทูน่า และ ผักกะหล่ำปลีใส่หมู จากข้อมูลได้ตั้งสมมติฐานการศึกษาว่า ปั่นปลาทูน่ามีความสัมพันธ์กับการระบาดของโรคอาหารเป็นพิษ ในกลุ่มนักศึกษาวิชาทหาร จึงได้ทำการศึกษาแบบ case-control มีอาหารที่น่าจะเป็นสาเหตุของโรคอาหารเป็นพิษคือ ปั่นปลาทูน่า (X^2 Test = 22.04 ($p < .001$)) ผลการสอบสวนปลาทูน่ามาปรุงเป็นอาหาร เป็นปลาทูน่าไม่สุก ซึ่งอาจจะมีการปนเปื้อนของเชื้อ *V. parahaemolyticus* จนทำให้เกิดการระบาดดังกล่าว แต่สาเหตุปนเปื้อนยังไม่สามารถยืนยันได้

(อ่านต่อหน้า 45)

รายงานเบื้องต้นการสอบสวนโรคอาหารเป็นพิษในนักศึกษาวิชาทหาร
ที่โรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย จังหวัดขอนแก่น

ตุลาคม 2534

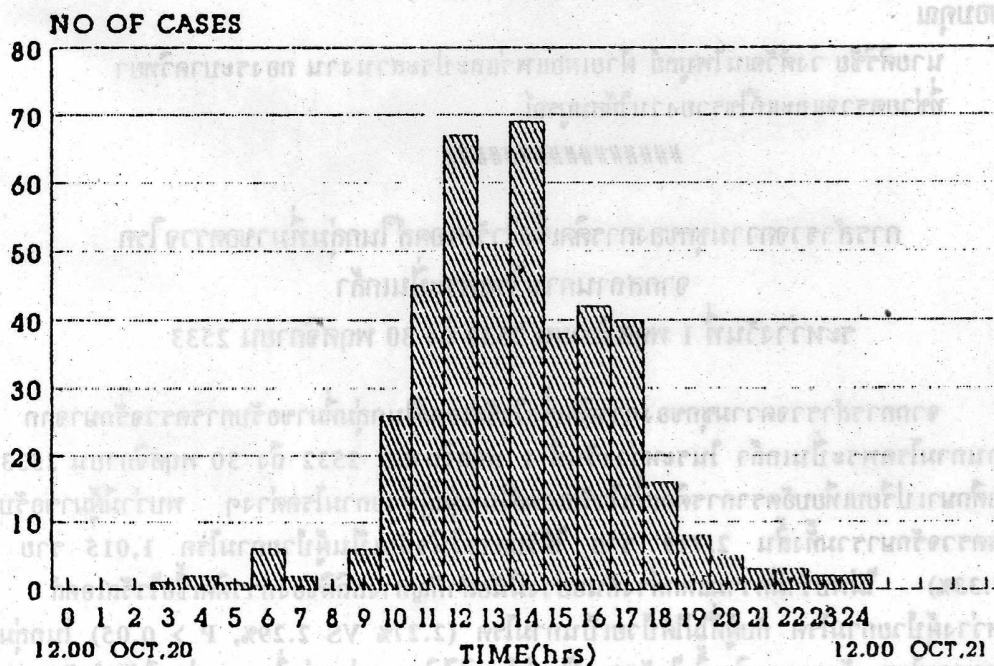
(ต่อจากหน้า 38)

ผลการส่งตรวจตัวอย่างปลาหูก จาก 2 แหล่ง คือ จากห้องเย็นที่เก็บปลาหูกแช่แข็ง และ
จากร้านที่ทำปลาหูกหนึ่งและจัดจำหน่าย ไม่พบเชื้อ *V.parahaemolyticus* และเชื้ออื่นๆ

ผลการเพาะเชื้อจากอุจจาระในคนปรุงอาหาร คนหนึ่งและจัดจำหน่ายปลาหูก และคนที่
ห้องเย็นรวมทั้งหมด 11 ตัวอย่าง ผลการตรวจ 6 ตัวอย่าง ไม่พบเชื้อ *V.parahaemolyticus*
(ส่วนที่เหลือยังไม่ทราบผล)

นอกจากนี้ ทางฝ่ายควบคุมโรคติดต่อ และฝ่ายสุขภาพบาล สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด
ขอนแก่น ได้ออกไปทำลายแหล่งปนเปื้อนกับอุจจาระ และอาเจียนของผู้ป่วยโดยใช้น้ำยา 2%
Lysol และได้จัดการอบรมให้ความรู้แก่ผู้ปรุงอาหาร และผู้ประกอบอาหาร ในโรงครัวและ
ปรับปรุงสุขภาพบาลของสถานที่ประกอบอาหาร

REPORTED CASES OF FOOD POISONING AMONG
TERRITORIAL GUARD,KHON-KAEN,OCT 20-21,91

SOURCE : P.H.O. KHON-KAEN

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

1. การระบาดของอาหารเป็นพิษส่วนใหญ่มักจะเกิดบริเวณในกลุ่มคนมาร่วมกันและมีการเลี้ยงอาหาร ฉะนั้นก่อนที่จะมีการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ควรจะมีการตรวจสอบสภาพผู้ประกอบอาหาร หากเป็นไปได้ควรเพาะเชื้อจุลจากระ พร้อมทั้งให้ความรู้ในการปรุงอาหารให้สุกและไม่ทิ้งไว้นานก่อนจะรับประทาน

2. ควรมีการเฝ้าระวังโรคอุจจาระร่วงในศูนย์ฝึกนักศึกษาวิชาทหารต่อไป

ผู้รายงาน

แพทย์โครงการศึกษาและฝึกอบรมในสาขาระบาดวิทยา กองระบาดวิทยา กระทรวงสาธารณสุข

นางอรุณศรี รัฐถาวร สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น

นางคารุณี แสงหาญ สำนักงานควบคุมโรคติดต่อ เขต 6

ผู้รายงานขอขอบคุณ

1. นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น
2. ศูนย์ฝึกนักศึกษาวิชาทหาร มณฑลทหารบกที่ 23 ค่ายศรีพัชรินทร
3. กองอนามัยและสิ่งแวดล้อม เทศบาลเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น
4. ศูนย์อนามัยสิ่งแวดล้อมเขต 4 จังหวัดขอนแก่น

ขอขอบคุณ

นายศิริชัย วงศ์วัฒนไพบูลย์ ฝ่ายเผยแพร่และประสานงาน กองระบาดวิทยา ที่ช่วยตรวจและแก้ไขรายงานให้สมบูรณ์

#####

การสำรวจความชุกของการติดเชื้อไวรัสเอดส์ในกลุ่มที่มาขอตรวจโรค
จากสถานกามโรคพระปิ่นเกล้า

ระหว่างวันที่ 1 พฤศจิกายน 2532 ถึง 30 พฤศจิกายน 2533

จากการสำรวจความชุกของการติดเชื้อไวรัสเอดส์ในกลุ่มที่มาขอรับการตรวจรักษาจากสถานกามโรคพระปิ่นเกล้า ในระหว่างวันที่ 1 พฤศจิกายน 2532 ถึง 30 พฤศจิกายน 2533 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบอัตราการติดเชื้อไวรัสเอดส์ในกลุ่มผู้ป่วยกามโรคต่างๆ พบว่ามีผู้มาขอรับการตรวจรักษารวมทั้งสิ้น 2,719 ราย ได้รับการวินิจฉัยเป็นผู้ป่วยกามโรค 1,015 ราย (37.33%) ไม่พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติของการติดเชื้อไวรัสเอดส์ระหว่างผู้ป่วยกามโรค กับผู้ที่ไม่ได้ป่วยเป็นกามโรค (2.27% VS 2.29%, $P > 0.05$) ในกลุ่มผู้ป่วยกามโรค อัตราการติดเชื้อไวรัสเอดส์ในผู้ป่วยซิฟิลิสสูงกว่ากลุ่มอื่นๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (5.49% VS 1.56%, $P < 0.01$) เมื่อเปรียบเทียบอัตราการติดเชื้อไวรัสเอดส์จากผู้ที่มาขอรับการตรวจรักษาทั้งหมด พบว่า กลุ่มผู้ป่วยซิฟิลิส (VDRL reactive) มีอัตราการติดเชื้อ

สูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้ป่วยเป็นซิฟิลิส (VDRL Non-reactive) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (5.49% VS 2.05%, $P < 0.01$) เนื่องจากข้อจำกัดของการรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาในครั้งนี้ จึงน่าจะมีการศึกษาในรายละเอียดของความสัมพันธ์ระหว่างการติดเชื้อไวรัสเอดส์ในกลุ่มผู้ป่วยกามโรค โดยเฉพาะผู้ที่ประวัติเคยป่วยเป็นซิฟิลิสหรือ VDRL reactive เพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาตรวจคัดเลือก (screening) เพื่อค้นหาผู้ติดเชื้อไวรัสเอดส์ในกลุ่มผู้ป่วยกามโรคต่อไป

ผู้รายงาน

น.ท.สมคิด ทิมสาด หัวหน้าแผนกระบาดศาสตร์

ร.ท.เพิ่มศักดิ์ แบ่งลาภ ประจำแผนกระบาดศาสตร์

กองเวชกรรมป้องกัน กรมแพทยทหารเรือ

#####

การศึกษาเปรียบเทียบผลบวกของปฏิกิริยาทางน้ำเหลืองต่อไวรัสเอดส์ ในพลทหารกองประจำการกองทัพเรือ ที่ป่วยและไม่ป่วยด้วยโรคซิฟิลิส

การศึกษาเปรียบเทียบผลบวกของปฏิกิริยาทางน้ำเหลืองต่อไวรัสเอดส์ ในพลทหารกองประจำการกองทัพเรือที่ป่วยและไม่ป่วยด้วยโรคซิฟิลิส โดยการเจาะโลหิตทหารกองประจำการกองทัพเรือ ก่อนปลดในเขตกรุงเทพฯ และสมุทรปราการ จำนวน 4 ชุด ในเดือน พ.ย.33, ก.พ.34, พ.ค.34 และ ส.ค.34 รวมทั้งสิ้น 897 ราย ตรวจพบผู้ติดเชื้อซิฟิลิส 17 ราย (1.90%) ในผู้ติดเชื้อซิฟิลิส พบว่ามีผู้ติดเชื้อ HIV 1 ราย (5.88%) ในขณะที่กลุ่มควบคุมเปรียบเทียบ ซึ่งคัดเลือกจากการสุ่มตัวอย่างผู้ที่ไม่ติดเชื้อซิฟิลิส จำนวน 61 ราย พบว่ามีผู้ติดเชื้อ HIV 3 ราย (4.92%) ซึ่งไม่พบความแตกต่างของการติดเชื้อ HIV ในระหว่าง 2 กลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P > 0.05$) กลุ่มผู้ติดเชื้อซิฟิลิสมีพฤติกรรมสำส่อนทางเพศ และพฤติกรรมการดื่มสุราเป็นประจำ สูงกว่ากลุ่มผู้ไม่ติดเชื้อซิฟิลิส อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (38.89% VS 6.38%, $P < 0.001$ และ 32.35% VS 13.64%, $P < 0.05$ ตามลำดับ) ดังนั้น การโน้มน้าวและกระตุ้นให้ทุกคน เลิกพฤติกรรมสำส่อนทางเพศ และพฤติกรรมการดื่มสุราเป็นประจำก็น่าจะเป็นวิธีที่ช่วยควบคุมและป้องกันโรคซิฟิลิสรวมทั้งโรคเอดส์ได้อีกด้วย เพราะทั้ง 2 โรคนี้มีลักษณะวิธีการติดต่อโรค (Mode of transmission) คล้ายคลึงกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการติดต่อทางเพศสัมพันธ์

ผู้รายงาน

น.ท.สมคิด ทิมสาด หัวหน้าแผนกระบาดศาสตร์

ร.อ.เชาวฤทธิ์ มั่นทรัพย์ ร.ท.เพิ่มศักดิ์ แบ่งลาภ ประจำแผนกระบาดศาสตร์

พ.จ.อ.สิทธิชัย สุขประเสริฐ พ.จ.อ.เงิน พวงนาค พ.จ.อ.คมสัน แก้วนิล

จ.อ.นิวัฒน์ คำทุมไสย จ.อ.ชาตรี พุ่มวิเศษ จ.อ.ไวยะ พ่วงบัลลังก์

จ.อ.ยุทธนา ท่าดี เจ้าหน้าที่พยาบาลประจำแผนกระบาดศาสตร์

กองเวชกรรมป้องกัน กรมแพทยทหารเรือ

#####